

Bestuur

Voorzitter Roel Veelders (tel. 0317- 419129)
Secretaris/penningmeester Han den Ouden (tel. 0317-426040)
Rita van Biesbergen (tel.0317-415609)
Leo Klep (tel. 0317-423178)
Andras Wilcsinszky (tel. 0317-427459)

Laurens van der Zee (tel. 0317-418338)
Joke Ziedses des Plantes (tel.0317- 427164)

Secretariaat Heerenstraat 5, 6701 DG Wageningen
Website www.wageningenmonumentaal.nl
E-mail info@wageningenmonumentaal.nl

Beste leden,

Om organisatorische redenen is de jaarlijkse ledenvergadering verschoven naar het einde van het jaar. Over datum, plaats en agenda ontvangt u nog bericht. Eerder, namelijk op 11 november a.s. zullen wij ons boekje over de Wageningse architect Wiedijk presenteren. In aansluiting daarop zullen in samenwerking met de bibliotheek filmavonden over Architectuur & Wederopbouw worden georganiseerd. Met deze nieuwsbrief willen we u tussentijds informeren over projecten waarbij wij als vereniging bij betrokken zijn. Een aantal hiervan is hieronder weergegeven. Recent hebben wij ons daarnaast bezig gehouden met het indienen van een bezwaarschrift ten aanzien van het verplaatsen van de *proefvakken* aan de Generaal Foulkesweg op het voormalige terrein van Microbiologie, een verplaatsing die noodzakelijk wordt genoemd om de projectontwikkelaar tegemoet te komen hier te bouwen. Daarnaast hebben wij deelgenomen aan de tweede informatieavond over de herstructurering van het Plantsoen. Wij hebben hier nogal wat kritiek op en zullen

dit aan de gemeente kenbaar maken. De resultaten hiervan zullen op onze website worden geplaatst. Het betreft hier overigens, zoals de gemeente stelt, een informatieve fase.

Verder willen we u informeren over onze website www.wageningenmonumentaal.nl, enerzijds bedoeld voor buitenstaanders, zodat zij kunnen zien wat er zoal gaande is op het gebied van onze vereniging in Wageningen en mogelijk daardoor zo geïnteresseerd raken dat zij zelf lid worden. Anderzijds om u als leden te laten weten welke zaken er lopen en u de gelegenheid te geven hierop eventueel te reageren. Voor het laatste hebben wij op onze website de rubriek *Forum* in het leven geroepen. **In het digitale tijdperk** gaat veel informatie via E-mail en het internet, bij onze zustervereniging Mooi-Wageningen gaat vrijwel alle informatie al digitaal. Dit scheelt uiteraard veel werk. Wij verzoeken u dan ook **uw E-mailadres** aan ons door te geven zodat wij in de toekomst ook op het digitale fenomeen in kunnen spelen. Uiteraard kunt u ook op andere wijzen contact met ons opnemen; het adres van het secretariaat en

de telefoonnummers van de bestuursleden vindt u hierboven. Uw inbreng zullen wij zeer op prijs stellen! Ook vindt u daar de huidige samenstelling van het bestuur, nadat onze collega Wouter Blokhuis, bestuurslid van het eerste uur, dit voorjaar afscheid van ons nam.

Met vriendelijke groet,
namens het bestuur, Roel Veelders,
voorzitter.

ACTUEEL:

Structurele ontwikkelingen in Wageningen: De filosofie van Wageningen Monumentaal (WM)

In mei 2006 hebben wij op een gemeentelijke inspraakavond onze visie op de structurele ontwikkelingen in Wageningen naar buiten gebracht. Volgens de statuten ijvert onze vereniging voor het instandhouden en bevorderen van het stadsschoon en de monumentale en landschappelijke waarden in Wageningen. Dat betekent in de praktijk dat WM ijvert voor bescherming van gebouwen en complexen van cultuurhistorische waarde, en pleit daarnaast bij veranderingen voor inspirerende vernieuwing zowel fysiek als qua functie. Inspirerend dus, en liever geen hamburgercultuur met van alles hetzelfde. WM heeft ook kritiek op de gang van zaken rond de bakkercoöperatie op het Salverdaplein: "Voor een paar extra woningen moet een markant stukje stadsbeeld verdwijnen". Bij de sloop van de sterflat aan de Rijnsteeg: "Ook hier verdwijnt een markant stuk stadsbeeld waar de woningen die nu op de plek van de bakkerscoöperatie moeten komen vele malen in hadden gekund". Deze gevallen tonen aan dat het bestemmingsplan en de monumentenverordening onvoldoende garantie bieden om bepaalde cultuurwaarden te beschermen. Dit betreft ook complexen zoals de universiteitsgebouwen op de Dreijen/Hinkeloord. Het beeld van de stad is het

resultaat van eeuwenlange veranderingen, wat zich uit in een historische gelaagdheid. "Wij vinden de helderheid en authenticiteit van de historische gelaagdheid en de specifieke betekenis van Wageningen als historische stad en landbouwstad van groot belang". Aandacht voor cultuurhistorie en vernieuwing moeten samengaan, zoals dit ook is neergelegd in de rijksnota Belvédère en de provinciale nota Belvoir. WM betreurt het in dit verband dat het gezamenlijk functioneren van monumentencommissie en welstandscommissie is opgeheven en pleit er voor dit weer te herstellen. Over het belang van het behoud van markante universiteitsgebouwen kopt De Gelderlander op 18 maart 2006 in een architectuurkatern:

'Gebouwen maken Wageningen anders'

In het artikel pleit WM voor aandacht voor de betekenis van de gebouwen van de Wageningse Universiteit en voor behoud van de meest waardevolle delen daarvan.

Oude muurreclames

Een tijdsbeeld en een stukje erfgoed, dat zijn de oude muurreclames die in steeds meer steden worden gerestaureerd. Ook Wageningen heeft een oude, verborgen muurreclame, op de hoek van de Molenstraat en de Hoogstraat (zie hieronder een historische opname). Dat is bovendien een bijzonder type. Het vlak was opgedeeld in horizontale banen die afzonderlijk werden verhuurd. Het reclamevlak is nog steeds onder de verflagen aanwezig. Wageningen Monumentaal zou dit graag hersteld zien. Deskundigen worden geconsulteerd. Tevens zoeken wij fondsen voor de uitvoering van dit project.

Pijnpunten stadsschoon

"Aandacht voor de openbare ruimte is een belangrijk element bij de waardering voor stadsschoon". Aldus WM in eerder genoemde standpuntbepaling over stedelijke vernieuwing en cultuurhistorische waarden (mei 2006). Gebrek aan onderhoud van openbare voorzieningen, niet-passende toevoegingen aan gebouwen, slecht gesitueerde openbare elementen, een onoverzichtelijke en rommelige inrichting en dergelijke doen afbreuk aan het stadsschoon en daarmee, bewust of onbewust, aan het welbevinden van de inwoners. WM heeft aan de gemeente een lijst van dergelijke pijnpunten toegezegd en is in mei 2006 begonnen aan een inventarisatie

Vuurzuil in ijskast

Begin november 2005 is het Vrijheidsvuur, de door Hanshan Roebbers ontworpen vuurzuil, enkele dagen op proef op het 5 Meiplein geplaatst. De Veluwepost bracht op 11-11-05 interviews met voor- en tegenstanders, en een fotopagina met - in sommige gevallen - ludieke acties van

Wageningers rond deze paal. Ook landelijke media berichtten over de proefplaatsing. In vervolg op het advies van de gemeenteraad op 19 december besloten B&W een beslissing over een alternatieve locatie voor de zuil tot nader order uit te stellen. WM volgt de ontwikkelingen. Eerder hebben wij op inspraakgelegenheden en in de pers bij de besluitvorming een vraagteken geplaatst. Wij citeren:

[Bij een dergelijke ingreep in een opvallende locatie] [...] werpt behalve een kunstenaar, een gerenommeerd architect/ stedenbouwkundige vaak zijn/ haar licht op de nieuw te vormen situatie. Uit het verleden is het Nationaal Monument op de Dam in Amsterdam daarvan een bekend voorbeeld (architect J.J.P. Oud en beeldhouwer J. Raedecker). Door een instituut als de Rijksbouwmeester wordt deze integrale kijk bijvoorbeeld bepleit. De Rijksbouwmeester pleit hierin ook voor een goed opdrachtgeverschap. De combinatie van een integrale aanpak en een goed opdrachtgeverschap zal bij wijzigingen in de monumentale omgeving door zijn brede aanpak ook het draagvlak in algemene zin vergroten. Wij hebben niet het idee dat een dergelijke gecombineerde kijk op de plek is gehanteerd.

(Overigens leven binnen het bestuur van WM meerdere visies op deze en alternatieve locaties voor het kunstwerk).

Mouterij Persbericht WM mei 2006

WM heeft een persbericht laten uitgaan naar aanleiding van het besluit dat B&W op 9 mei 2006 hebben genomen over de voorgenomen nieuwbouw op en rond de Mouterij aan de Churchillweg. B & W kozen hierbij voor de variant *Verleden en Toekomst*, die inhoudt dat enkele karakteristieke delen van de oude mouterij behouden blijven. Na in dit persbericht de voorgeschiedenis van de besluitvorming te hebben belicht, noemden wij het nu goedgekeurde stedenbouwkundige

ontwerp een goede basis voor het opstellen van een bestemmingsplan. Wij deden de oproep, het bijzondere karakter en de centrale ligging van de mouterij te accentueren met een bijzondere – openbare- functie. Dit, in lijn met het algemene beeld van de Churchillweg tot aan de Geertjesweg, waarbij sprake is van een menging van functies. Bovendien zou dit aantrekkelijk kunnen zijn voor het wonen en voor het beeld als onderdeel van de fietsroute naar de binnenstad.

Publicatie over architect Jan Wiedijk

Door alle bouwplannen binnen de gemeente Wageningen is ook het werk van de Wageningse bouwmeester Jan Wiedijk (1915-1992) meer onder de aandacht gekomen. Vlak na de oorlog leverde hij een bijdrage aan de wederopbouw van Rhenen. In 1946 startte hij een architectenbureau in Wageningen. Al spoedig kwamen vanuit deze stad opdrachten, zowel voor grote utiliteitsgebouwen als voor villa's. De bouwwerken genoten in zijn tijd landelijke bekendheid: hij zag kans de meestal voorgeschreven traditionele architectuur met behoud van enige elementen op een eigen wijze om te vormen tot een nieuwe bouwstijl, met gebruikmaking van moderne technieken. WM heeft een deel van Wiedijks gebouwen, waaronder prominente van de Landbouwuniversiteit, in kaart gebracht en bestuurslid Joke Ziedses heeft inmiddels het concept van een publicatie over Wiedijk en zijn werk gereed.

Compotex Costerweg/Troelstraweg

Op de hoek Costerweg/ Troelstraweg, het terrein van Compotex, is woningbouw gepland. Op 3 november 2005 en op 8 mei 2006 hebben wij schriftelijk onze visie aan de gemeente kenbaar gemaakt. In het schrijven van 3 november hebben wij vooral de ligging van het plangebied ten opzichte van de binnenstad, in relatie tot de verwachte verkeerswijzingen richting haven, behandeld. We hebben de herkenbaarheid

van de diverse gebieden, Costerweg, Duivendaal en vesting/binnenstad voorop gesteld. In onze brief (*zienswijze* is de ambtelijke term hiervoor) van 8 mei zijn wij daarop uitgebreid doorgegaan. Wij hebben ondermeer gesteld, dat het bestaande gebouw (8 lagen) op de hoek Costerweg/ Lawickse Allee langs de Costerweg duidelijk het hoogste zou moeten blijven. Ook hebben wij gepleit voor het behoud van zichtlijnen naar de kerktoren op de Markt, en voor het herstellen van de oorspronkelijke (zicht)lijn vanaf de Niemeijerstraat naar de Nudestraat Oost.

Nieuwbouw aan de Kromme Hoek

Ongeveer op de plek van het voormalige 'Huize Torck', tegenover Herenstraat 1-5, zijn twee stadshuizen gepland met garages. WM vindt dat het geheel niet past in het typische fraaie binnenstadsmilieu, de architectuur is niet aansprekend. Wij hebben tegen het plan bezwaar gemaakt.

Theekoepeltje

In december 2005 heeft de Archeologische Werkgroep Wageningen zijn materialen uit dit 18^e- eeuwse monumentje aan het Wallenpad verhuisd naar de voormalige sigarenfabriek Schimmelpennick aan de Nude. In het theekoepeltje, dat in 1991 feestelijk werd heropend na restauratie, had de werkgroep veel bodemvondsten ondergebracht, onder meer van het vroegere kasteel van Wageningen. Vocht en gebrekkige ventilatie brachten echter zowel aan het monument als aan het opgeslagen materiaal grote schade toe. WM stelde deze zaak herhaaldelijk aan de orde en ook de archeologische werkgroep zocht actief naar een betere oplossing; onder meer verscheen hierover een reportage in de Gelderlander van 3 augustus 2003. In april 2005 bezochten veel Wageningers en andere belangstellenden het Theekoepeltje – velen voor de eerste keer - in het kader van de beeldende kunstroute *Culturele Ronde*,

waarbij WM-bestuurslid Laurens van der Zee als dichter het publiek in dit monumentje ontving. Bij die gelegenheid werd veel informatie over WM verspreid. De gemeente beraadt zich nu op een bestemming van het koepeltje. Eerst zal het vochtprobleem worden aangepakt.

Bakkerij De Volharding: burgerinitiatief

Eind 2005 haalde Wageningen Monumentaal met een handtekeningenactie op de Markt in enkele uren 300 handtekeningen op om de voorgenomen sloop van de bakkerscoöperatie aan het Salverdaplein tegen te houden. De Gelderlander plaatste op 28 januari 2006 een artikel over de overhandiging van deze handtekeningen aan burgemeester Van Rumund. Met een "burgerinitiatief"-procedure heeft Wageningen Monumentaal de gemeenteraad gevraagd sloop tegen te gaan, maar dat lukte niet. Omdat de nieuwbouw niet in overeenstemming is met het bestemmingsplan zijn in het kader van de artikel 19-procedure hier nog beroepsmogelijkheden, waar WM inmiddels gebruik van heeft gemaakt.

NOG LOPENDE ZAKEN:

Windmolens

In Wageningen is geruime tijd gediscussieerd over de voor- en nadelen van het plaatsen van een serie windmolens in het Binnenveld tussen Wageningen, Rhenen en Veenendaal. Op dit moment, medio 2006, lijkt het plan op de achtergrond te zijn geraakt. WM blijft de zaak volgen, onder meer in samenspraak met organisaties als Mooi Wageningen.

Rustenburg

Regelmatig hebben wij geparticipeerd in inspraakrondes over dit plan. Wij maakten bezwaar tegen de hoogbouw langs de dijk en het verstoren van de zichtlijnen richting de monumenten langs de Wilhelminaweg en hoek generaal Foulkesweg (gebouw "t

Venster). Wij wachten op de presentatie van de definitieve bouwplannen.

Ponsen & Looijen, voormalige drukkerij

Door een uitspraak van de Raad van State op een beroep van diverse omwonenden is het nieuwbouwplan voor het terrein van Ponsen & Looijen aan de Vijzelstraat in de ijskast gezet.

Museum voor landbouwtechniek

Helaas lijkt als gevolg van de opheffing van dit museum en het onderbrengen van delen van de collectie elders in ons land de mogelijkheid van een centraal landbouwmuseum in onze landbouwstad voorbij gegaan. Een collectie zeldzame modellen van landbouwgereedschappen en -wagens is in bruikleen gegeven aan het plaatselijk museum De Casteelse Poort. Of na het gereedkomen van de nieuwbouw van Wageningen UR alsnog binnen dit complex de schijnwerper op deze en andere historische voorwerpen zal worden gezet, is de vraag. Wij voelen ons betrokken bij het lot van het museum.

De Markt

Enige tijd is de eventuele plaatsing van semi-permanente serres bij de horeca aan de wanden van de markt onderwerp van discussie geweest. De mogelijkheid daarvoor is in het bestemmingsplan Centrum opgenomen. WM heeft zich daartegen verzet omdat daarmee het fraaie beeld van de Delftse School op de Markt zou worden aangetast. Inmiddels is gebleken dat dit plan veel minder draagvlak had dan eerst was gesuggereerd en het lijkt er niet op dat er serieus wordt gewerkt aan dit idee. Dat spijt ons niet.

Grebbedijk 6/6a

Het verval van dit uniek aan de dijk en de haven gelegen pand lijkt niet te stoppen. Het huidige monumentenbeleid biedt onvoldoende mogelijkheden om iemand

aan te pakken die zijn monument letterlijk in elkaar laat zakken. Het Nationaal Contact Monumenten (NCM), een landelijke koepelorganisatie waarbij WM is aangesloten, voert op dit moment een inventarisatie uit van monumenten die door gebrek van middelen en initiatieven verloren dreigen te gaan. Wij zullen dit monument bij de NCM gedocumenteerd aanmelden voor deze inventarisatie, die onderdeel uitmaakt van de landelijke manifestatie *Monumenten, maak er werk van!*

Plantsoen en omgeving

Op verzoek van de gemeente heeft het bureau BVR uit Rotterdam een plan gemaakt voor een herstructurering voor het gebied Plantsoen en Gerdesstraat. WM nam ook deel aan de klankbordgroep voor dit plan aangezien we voor dit gebied een concrete visie hebben. In het eindresultaat, dat op enige termijn in de inspraak zal verschijnen, waren we zeer teleurgesteld. Het blijkt voor een deel weer een "projectontwikkelaarsplan" te zijn, waarin fors wordt gesloopt. O.a. wil men het pand van vd Kolk op de hoek van de Stationsstraat en de Lawickse Allee slopen. WM vindt dit pand (Amsterdamse school, uit de jaren dertig van de vorige eeuw, zie foto) monumentwaardig en heeft dit al aan de gemeente laten weten. Verder komt het door ons eerder bepleite herstel van de stadsgracht bij de Bergstraat niet aan de orde en is in het plan voorzien in rigoureuze doorbraken naar het Plantsoen vanaf de Hoogstraat. (